

ingediend op **15** (2022-2023) – Nr. 7-F
1 december 2022 (2022-2023)

Verslag

namens de Commissie voor Landbouw,
Visserij en Plattelandsbeleid
uitgebracht door Chris Steenwegen
aan de Commissie voor Algemeen Beleid,
Financiën, Begroting en Justitie

over het ontwerp van decreet
houdende de uitgavenbegroting
van de Vlaamse Gemeenschap
voor het begrotingsjaar 2023

Documenten in het dossier:

15	(2022-2023)	- Nr. 1: Ontwerp van decreet + Bijlagen - Nr. 2 t.e.m. 6: Amendementen - Nr. 7-A t.e.m. E: Verslagen aan de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie
14	(2022-2023)	- Nr. 1: Ontwerp van decreet
13	(2022-2023)	- Nr. 1: Algemene toelichting
13-S, X en Y	(2022-2023)	- Nr. 1: Beleids- en begrotingstoelichtingen
12-A	(2021-2022)	- Nr. 1: Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen over de begroting
16	(2022-2023)	- Nr. 1: Verslag van het Rekenhof over de begroting
21	(2022-2023)	- Nr. 1: Meerjarenraming
1466	(2022-2023)	- Nr. 1: Ontwerp van programmadecreet

Vlaams
Parlement

Samenstelling van de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid:

Voorzitter: Bart Dochy.

Vaste leden:

Arnout Coel, Cathy Coudyser, Karolien Grosemans, Sofie Joosen, Joris Nachtergaele;
Leo Pieters, Stefaan Sintobin, Frieda Verougstraete-Deschacht;
Bart Dochy, Joke Schauvliege;
Emmily Talpe, Bart Van Hulle;
Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen;
Ludwig Vandenhove.

Plaatsvervangers:

Allessia Claes, Maaïke De Vreese, Bert Maertens, Nadia Sminate, Tine van der Vloet;
Roosmarijn Beckers, Els Sterckx, Suzy Wouters;
Sofie Mertens, Tinne Rombouts;
Tom Ongena, Bart Tommelein;
Jeremie Vaneeckhout;
Maxim Veys.

INHOUD

I.	Zeevisserij	4
1.	Inleidende uiteenzetting door Hilde Crevits, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	4
1.1.	De Vlaamse zeevisserij	4
1.2.	Beleidsveld I: landbouw- en visserijbeleid	5
1.3.	Beleidsveld II: landbouw- en visserijonderzoek.....	7
1.4.	Beleidsveld III: promotie	8
1.5.	Apparaatskredieten	9
2.	Bespreking.....	9
2.1.	Joke Schauvliege	9
2.2.	Cathy Coudyser	9
2.3.	Jeremie Vaneekhout	11
2.4.	Emmily Talpe	11
3.	Antwoorden van de minister.....	12
II.	Landbouw	13
1.	Inleidende uiteenzetting door Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw	13
1.1.	Beleidsveld I: landbouw- en visserijbeleid	13
1.2.	Beleidsveld II: landbouw- en visserijonderzoek.....	16
1.3.	Beleidsveld III: promotie	17
1.4.	Apparaatskredieten	17
2.	Bespreking.....	18
2.1.	Joke Schauvliege	18
2.2.	Mieke Schauvliege	18
2.3.	Arnout Coel.....	19
2.4.	Ludwig Vandenhove	20
2.5.	Emmily Talpe	21
2.6.	Bart Dochy.....	22
3.	Antwoorden van de minister.....	23
4.	Replieken.....	25
III.	Plattelandsbeleid.....	26
1.	Inleidende uiteenzetting door Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme.....	26
2.	Bespreking.....	27
2.1.	Joris Nachtergaele.....	27
2.2.	Emmily Talpe	28
2.3.	Jeremie Vaneekhout	28
2.4.	Ludwig Vandenhove	28
3.	Antwoorden van de minister.....	29
IV.	Indicatieve stemming over de uitgavenbegroting	29
	Gebuurde afkortingen.....	30
	Bijlagen: zie de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid behandelde de voor haar relevante bepalingen van het ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor 2023 op 16, 23 en 30 november 2022.

Op 16 november 2022 vonden de toelichting, bespreking en indicatieve stemming plaats voor het beleidsdomein Zeevisserij.

Op 23 november 2022 vonden de toelichting, bespreking en indicatieve stemming plaats voor het beleidsdomein Landbouw.

Op 30 november 2022 vonden de toelichting, bespreking en indicatieve stemming plaats voor het beleidsdomein Plattelandsbeleid.

De begroting Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid werd meerderheid tegen oppositie aangenomen. De commissie verwijst voor wat de toewijzing van haar deel van de uitgavenbegroting betreft, naar de opsplitsing van de uitgavenbegroting zoals goedgekeurd door het Uitgebreid Bureau (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 15/9).

De bijlagen kunnen geraadpleegd worden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Zeevisserij

1. Inleidende uiteenzetting door Hilde Crevits, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

1.1. De Vlaamse zeevisserij

De minister licht toe dat de Vlaamse zeevisserij veel meer is dan voeding, traditie en beleving. Het is bovenal een sterke economische sector. In vergelijking met andere landen beschikt Vlaanderen verhoudingsgewijs over veel, vaak grote, maritieme havens die vooral gericht zijn op cargovrachtschepen. De visserijvloot is daarentegen eerder beperkt. Momenteel zijn er zo'n 64 actieve Vlaamse vissersvaartuigen. Een halve eeuw geleden waren dat er nog 315. De overgebleven vissers hebben hun economisch voortbestaan te danken aan hun dynamisch aanpassingsvermogen en bijzonder ondernemerschap. Dit zijn vandaag de dag in de landbouw- en visserijsector onmisbare eigenschappen om te overleven in een harde, concurrentiële en geglobaliseerde economie die gekenmerkt wordt door strikte regelgeving.

De troeven van de Vlaamse vissers zijn de intrinsieke eigenschappen van hun producten. Binnen de dieetleer is er grote consensus over de nutritionele waarde van visserijproducten, zoals omega 3-vetzuren en het hoogwaardige proteïnenprofiel. Maar ook voor de essentiële vitaminen D en B12 is vis een prima leverancier.

Belgen zijn binnen Europa bovengemiddelde consumenten van vis-, schaal- en schelpdieren. Het blijft een werkpunt om Belgische consumenten te overtuigen van de meerwaarde van lokaal aangevoerde soorten. Zalm en bepaalde garnalsoorten, zoals scampi's en gamba's, nemen een groot aandeel van de consumptie voor hun rekening, maar zijn geen noordzeesoorten en worden dus geïmporteerd. Vlamingen zijn zich daar onvoldoende van bewust.

Het hoeft geen betoog dat de Vlaamse visserijsector de voorbije jaren niet enkel letterlijk, maar ook figuurlijk woelige wateren doorkruiste. De COVID-pandemie zorgde voor een verlaging van voedselconsumptie buitenhuis, terwijl vis en schaal- en schelpdieren vrijwel altijd op menukaarten te vinden zijn. Daarnaast worden vissersvaartuigen aangedreven door fossiele brandstoffen, die sinds de recente energiecrisis een nog grotere kostenpost vormen. Ook de Brexit die heel wat

administratieve lasten met zich meebrengt voor de vissers, leidt nog steeds tot onzekerheid over de toegang tot Britse wateren op termijn.

Om de vele uitdagingen het hoofd te bieden, is een nauwe samenwerking met wetenschap en overheid onontbeerlijk. Een belangrijk voorbeeld is dataverzameling en -verwerking: enerzijds om kennis te verwerven over de rijkdom en het belang van de visgebieden en anderzijds om het visserijbeheer op individueel vaartuig-niveau te optimaliseren. Ook op vlak van energie-efficiëntie, selectieve visserij en milieu-impact zijn er nog winsten te boeken, met name via digitalisering. Via de middelen uit het EFMZVA-programma stimuleert en ondersteunt Vlaanderen deze duurzame ontwikkelingen ten volle.

Naast de zeevisserij beschikt Vlaanderen ook over een groeiende aquacultuursector. Gedreven door toegepast onderzoek, innovatie en kennisdeling tussen alle betrokken stakeholders wordt ondernemerschap binnen de sector aangemoedigd. De sector kampt met gelijkaardige uitdagingen als de zeevisserij, zoals een concurrentiële en geglobaliseerde economie, hoge energieprijzen en strikte regelgeving. Gelet op de ruimtelijke beperkingen in Vlaanderen – de ruwe Noordzee en de beperkte beschikbaarheid van ruimte en water in Vlaanderen – is de ontwikkeling van deze sector niet vanzelfsprekend. De minister hoopt niettemin dat dankzij innovatieve en hoog-technologische ontwikkelingen en de expertise van de Vlaamse kennisinstellingen, Vlaanderen op termijn een volwaardig en complementair aanbod aan lokale, aquatische voeding kan bieden.

1.2. Beleidsveld I: landbouw- en visserijbeleid

Naast de apparaatskredieten, zijn er drie beleidsvelden binnen de landbouwbegroting: beleidsmaatregelen, onderzoek en promotie.

De VAK-wijzigingen BO2023 zijn heel beperkt ten opzichte van BA2022; er is een beperkte toename van VAK-kredieten (in totaal +3,8 procent). Verderop in de toelichting zal de minister voor elk van de respectieve beleidsvelden aangeven wat er precies wijzigt en waarom.

1.2.1. *Het gemeenschappelijk visserijbeleid*

Net zoals het GLB voor landbouw, is het gemeenschappelijk visserijbeleid verregaand geharmoniseerd op Europees niveau. Het GVB is nodig om de goede werking van de eengemaakte markt en de instandhouding van de visbestanden te garanderen.

In 2023 zullen volgende accenten gelegd worden:

- Via een duurzaam visquotumbeheer wordt getracht om economische en ecologische belangen te verzoenen.
- De nieuwe Europese Controleverordening wordt verder geïmplementeerd, met oog voor overleg en goede communicatie naar de visserijsector zelf.
- De gestegen energieprijzen plaatsen de verhoogde energie-efficiëntie van fossiele brandstoffen ook in de visserijsector hoog op de agenda.
- Tot slot zal in 2023 ook het Belgische voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie worden voorbereid op vlak van visserijdossiers.

1.2.2. *EFMZVA 2021-2027*

Het Europees Fonds voor Maritieme Zaken, Visserij en Aquacultuur is het Europees begrotingsfonds dat wordt aangesproken om de beleidsdoelen van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid te financieren en te realiseren op het terrein.

Binnen het Vlaamse kader van het Belgische programma EFMZVA zijn er drie Europese prioriteiten waarvoor financiering ter beschikking gesteld wordt:

- het bevorderen van een duurzame visserij en het herstel en de instandhouding van de biologische rijkdommen in zee;
- het bevorderen van een duurzame aquacultuur, verwerking en afzet als bijdrage aan de voedselzekerheid;
- het bevorderen van de ontwikkeling van onze lokale kustgebonden visserij- en aquacultuurgemeenschappen, zodat ze beter kunnen gebruikmaken van en meer profijt halen uit de kansen die de blauwe economie hen te bieden heeft.

Dit vertaalt zich in meerdere steunmaatregelen waarop potentiële begunstigen aanspraak kunnen maken, gaande van investeringssteun, tot onderzoek en innovatie en het opzetten van partnerschappen en kennisdeling. Deze maatregelen zullen begin 2023 uitgerold worden eens het programma EFMZVA door de Europese Commissie goedgekeurd is.

1.2.3. *Ondersteuning Vlaamse aquacultuur*

Een deel van het EFMZVA-budget wordt ingezet om de doelstellingen van het Strategisch Meerjarenplan Aquacultuur te realiseren. Doorheen de jaren werd behoorlijk innovatief onderzoek uitgevoerd en werd veel kennis verzameld over de haalbaarheid van aquacultuurproductie, zowel op land als op zee. Het komt er nu op aan om waar mogelijk de opgebouwde kennis om te zetten in rendabele investeringen met het oog op de productie van duurzame en kwaliteitsvolle lokale producten.

De Vlaamse overheid stelt een aquacultuurconsulent ter beschikking waar potentiële ondernemers terecht kunnen voor advies en begeleiding, en zo hun plannen kracht bij kunnen zetten.

1.2.4. *Instroom in de sector*

Zeevisserij is een economische activiteit waarvoor zowel gespecialiseerde vaardigheden als ondernemingszin nodig zijn. Tegelijk blijft het een activiteit die te kampen heeft met extreme werkomstandigheden, die een grote mate van alertheid en veiligheid vragen. Om de aantrekkelijkheid van het beroep te verhogen en het welzijn van de Vlaamse vissers te waarborgen, worden daarom investeringen ondersteund aan boord van vissersvaartuigen die de veiligheid, gezondheid en arbeidsomstandigheden verbeteren.

Om de instroom vanuit de recreatieve zeevisserij naar de professionele visserijsector te bevorderen worden de mogelijkheden verkend om in de toekomst een professioneel kleinschalig kustsegment te integreren binnen de bestaande commerciële visserij, en dit rekening houdend met de lokale wensen en uitdagingen en de mogelijkheden die het Europees wetgevend kader hiertoe biedt. Vanuit de derde prioriteit van het programma EFMZVA zal ondersteuning geboden worden om een gepast werkkader voor studies en dialoog op te zetten.

1.2.5. *Brexit*

Hoewel de Brexit nog slechts sporadisch aan bod komt in de media en het publieke debat, zijn er voor de visserijsector nog dagelijks lasten en onzekerheden.

Naast de onzekerheden over de toegang tot Britse wateren zijn er ook de toegenomen administratieve lasten en de veranderende Britse wetgeving. De Vlaamse administratie blijft deze zaken alert opvolgen en blijft met het Verenigd Koninkrijk in gesprek via het op Europees niveau specifiek daartoe opgerichte gespecialiseerde visserijcomité.

Om de door de Brexit zwaarst getroffen sectoren te ondersteunen, werd door de EU een fonds opgericht: de Brexit Adjustment Reserve. In Vlaanderen wordt dit fonds beheerd door VLAIO, dat voor visserijdossiers nauw samenwerkt met het Departement Landbouw en Visserij. Met deze middelen streeft Vlaanderen naar een toekomstgerichte visserij die weerbaar en aangepast is aan de context van het post-Brexit tijdperk.

1.2.6. *Visserij Verduurzaamt*

Binnen het sectorconvenant Visserij Verduurzaamt wordt in 2023 gefocust op de verdere bekendmaking van het gelijknamige label doorheen de keten, tot en met de eindconsument. Daartoe wordt een systeem ontwikkeld om de traceerbaarheid van vis die de erkenning behaald heeft te waarborgen. Ook door de ontwikkeling van lastenboeken en daaraan verbonden verificatiesystemen worden een waterdicht beheer en controle van de erkenning gewaarborgd.

Net zoals op het vasteland moeten er op zee op een beperkte ruimte vele menselijke activiteiten en functies worden gecombineerd. De federale overheid voert daarom een ruimtelijk beleid op zee door de opmaak van een marien ruimtelijk plan. Voor het voortbestaan van de commerciële zeevisserij en voor de dagelijkse voorziening van verse en lokale voeding uit zee, is het van essentieel belang dat de belangen van de sector meegenomen worden in de beleidsvoorbereidingen.

1.2.7. *Databeheer*

In het kader van de controleverplichtingen, waaronder de uitdagingen verbonden aan de aanlandingsverplichting, worden stappen gezet richting realtimemonitoring van visserijactiviteiten op zee. Alle data die een vissersvaartuig kan verzamelen worden gebundeld en verwerkt via een partnerschap tussen sector en wetenschap. Zo kan men over waardevolle analyses beschikken die ten dienste staan van een beter visplan en visserijbeheer.

1.2.8. *Budgettair kader*

Op budgettair vlak komt er voor het beleidsveld Landbouw en Zeevisserij in totaal 1,053 miljoen euro VAK en 11,615 miljoen VEK bij ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2022.

De visserijgerelateerde aanpassingen zijn voornamelijk te wijten aan twee zaken. Ten eerste is er een stijging van de ESR-uitgaven die betrekking heeft op 500.000 euro VAK en VEK, die tegemoetkomt aan de noodzaak om meer beleidsvoorbereiding en studieopdrachten uit te besteden aan derden. Een tweede aspect betreft een verlaging van de toelage voor het FIVA om technische redenen.

1.3. *Beleidsveld II: landbouw- en visserijonderzoek*

Het tweede beleidsveld betreft de onderzoekswerking van ILVO op vlak van zeevisserij en aquacultuur.

Met ILVO heeft Vlaanderen een internationaal erkende en toonaangevende onderzoeksinstelling in eigen huis. Bij het brede publiek is het wellicht beter gekend voor zijn werking rond landbouw en voeding, maar ook op het vlak van visserij en aquacultuur doet het veel onderzoek. Dit hoofdzakelijk vraaggestuurde onderzoek probeert ondernemingen, verwerkers, eindgebruikers, belangenorganisaties en onderzoekers samen te brengen om cocreatieve onderzoeksprojecten te voeren.

Een landbouwer heeft grond en machines nodig, een visser de zee en een schip en een onderzoeker uiteraard onderzoeksfaciliteiten. Samen met het Vlaams Instituut

voor de Zee werd 20 miljoen euro geïnvesteerd in de bouw van de InnovOcean-campus in Oostende. Dit complex van 8000 vierkante meter herbergt ongeveer 170 medewerkers en stimuleert samenwerking tussen beide organisaties.

De duurzaamheidsdoelstellingen van de Verenigde Naties staan centraal binnen de werking van ILVO. Omdat het voor praktijkondernemingen een moeilijke oefening kan zijn om duurzaamheid te implementeren en omdat wetenschappelijke inzichten of nieuwe innovatieve technieken niet steeds hun weg vinden naar de praktijk, neemt ILVO een verbindende rol op tussen de academische wereld en de bedrijfs-wereld. ILVO richtte diverse living labs op om interactie met stakeholders te optimaliseren, waaronder ook het Marien Living Lab. Daarbinnen wordt aan ondernemingen een geïntegreerd pakket van diensten en infrastructuur aangeboden, met focus op innovatie en duurzaamheid.

Waar onderzoekinstellingen zich vroeger misschien vooral concentreerden op zichzelf, laat modern onderzoek zich niet meer opsluiten binnen landsgrenzen. Al zeker niet op vlak van visserij en aquacultuur. Enerzijds is het weinig kostenefficiënt om onderzoek dat al bestaat nog eens blindelings over te doen, anderzijds beschikken wij over kennis en competenties die anderen misschien missen. Daarom participeert ILVO in talrijke internationale projecten.

Data zijn kennis en bieden talrijke mogelijkheden; ook in de visserij is dat besef gegroeid. ILVO engageert zich om de onderzoeksdata waarover het zelf beschikt te ontsluiten.

De Food Pilot van ILVO werkt samen met bedrijven aan innovatieve oplossingen en inzichten. Denk bijvoorbeeld aan aquacultuur en algenteelt.

1.3.1. Budgettair kader

Op budgettair vlak is de wijziging voor ILVO beperkt. De bijkomende 91.000 euro VAK/VEK is enerzijds het gevolg van de indexering van de interne stromen en anderzijds de generieke besparing in kader van het actieplan energie-efficiëntie.

1.4. Beleidsveld III: promotie

Het laatste beleidsveld betreft de collectieve en generieke promotie die door VLAM wordt gecoördineerd. Zowat alle verschillende subsectoren worden afgedekt, ook de visserij.

Het centrale uitgangspunt in de VLAM-werking is de troeven van door lokale vissers gevangen of gekweekte vis in de kijker plaatsen en de toegevoegde waarde van de hele keten verhogen. VLAM streeft er dus naar om de consumptie in hogere mate af te stemmen op de beschikbaarheid in de overeenkomstige visseizoenen. Men werkt daarbij rond vier pijlers: lokaliteit, duurzaamheid, gezondheid en product-kennis.

De aandacht van VLAM voor de lokale markt is complementair met de exportpromotie. Ook voor de Vlaamse visserijsector is export van economisch belang. VLAM neemt deel aan buitenlandse vakbeurzen, waaronder de Seafood Expo Global die in april 2023 in Barcelona doorgaat.

Tot slot: naast de promotiewerking zet VLAM ook in op de ontwikkeling en het delen van marktkennis. In 2023 gaat VLAM van start met vernieuwde opdrachten voor marktonderzoeksinstrumenten.

1.4.1. Budgettair kader

Op budgettair vlak komt er 251.000 euro VAK/VEK bij voor VLAM, wat louter het gevolg is van de indexering.

1.5. Apparaatskredieten

De wijzigingen inzake apparaatskredieten zijn voornamelijk te wijten aan de indexering, in combinatie met de generieke beleidsdomeinoverschrijdende besparingen die bij het begin van deze regeerperiode werden beslist en eerder technische aanpassingen voor aanrekening van apparaatsuitgaven die gefinancierd worden met EU-subsidies.

2. Bespreking

2.1. Joke Schauvliege

Joke Schauvliege vraagt wanneer de minister het akkoord verwacht van de Europese Commissie over het Belgisch Programma EFMZVA 2021-2027.

2.2. Cathy Coudyser

Cathy Coudyser verwelkomt minister Crevits terug in de commissie.

2022 was geen makkelijk jaar voor de visserij- en aquacultuursector. Zoals de minister zelf heeft aangehaald: de Brexit is grotendeels uit het nieuws verdwenen, maar blijft een dagelijkse realiteit voor de visserijsector. De spreker feliciteert de minister met de ondersteuning die zij heeft geboden aan de sector: de begeleiding van de reders om te kunnen aanlanden in Britse havens alsook begeleiding om de administratieve rompslomp tot een minimum te beperken. Ook de testreizen zijn een mooi voorbeeld van die brede ondersteuning. Ondertussen blijven de intensieve onderhandelingen met de EU en het Verenigd Koninkrijk aandacht vragen.

Het Belgische voorzitterschap van de EU in 2024 kan een unieke kans zijn om de Vlaamse visserijsector en het unieke Vlaamse visserijbeleid in de verf te zetten. De SALV heeft in april 2022 een advies afgeleverd waarin zes kernthema's worden gesuggereerd om tijdens het Belgische voorzitterschap onder de aandacht te brengen. In datzelfde advies stipt de SALV nog enkele bijkomende aandachtspunten aan. Specifiek met betrekking tot het visserijbeleid vraagt de SALV binnen het Europese beleidskader ruimte voor differentiatie naargelang de structuur van de visserijsector in de lidstaten. Wat onze regio betreft, vraagt de adviesraad aandacht voor de specificiteit van de kleine Vlaamse visserijsector en de knelpunten inzake de ondersteuning van grotere vaartuigen en van vernieuwbouw. Hoe kijkt de minister naar dit advies van de SALV? De spreker stelt voor om ook tijdens de verslagmomenten van de Europese Ministerraden Landbouw en Visserij aandacht te schenken aan de voorbereidingen van het Vlaamse EU-voorzitterschap.

De visserijsector kent een aantal uitdagingen die ook in 2023 aandacht vragen: de veiligheid en het welzijn van de vissers, samenwerking doorheen de hele keten, controle en handhaving, en duurzaamheid.

De spreker is tevreden dat de minister focust op data. Die zijn immers nodig, niet alleen om energie-efficiëntie te boeken, maar ook om meer kennis te verzamelen over duurzame vissoorten en om een duurzamer visserijbeleid te voeren. Met de BAR-middelen wordt aan de hand van een uitgebreide digitalisering van de vloot voorzien in een betere data- en gegevensverzameling om aan de hogere eisen van controles, tracering en handhaving te voldoen. De beleidstoelichting vermeldt dat de data gecreëerd door een vaartuig, moet ten dienste gesteld worden. De spreker vraagt de minister in welke mate de reders daar op heden toe bereid zijn. Zijn er

bijvoorbeeld reeds concrete projecten ingediend in het kader van de BAR-middelen? Voorziet ook het EFMZVA in middelen hiervoor en zal er in voorkomend geval een oproep gelanceerd worden?

In de beleids- en begrotingstoelichting staat verder dat "door de toepassing van een nieuw IT-systeem binnen de administratie stappen worden gezet richting een real-time monitoring van de visserij-activiteiten". Een passage die eveneens was opgenomen in de beleidstoelichting 2021 en 2022. Wat is de stand van zaken van dit nieuwe IT-systeem? Zijn er, in het kader van een minimale administratieve last voor vissers, eventuele koppelingen met andere databanken mogelijk? Ook het project Ecoscope, dat een publiek portaal ontwikkelt dat stakeholders kunnen gebruiken om meer onderbouwde beslissingen te nemen, wordt aangehaald in de beleidstoelichting. Wat is de stand van zaken van dit project?

Data en onderzoek zijn ook cruciaal om de beperkte ruimte in de Noordzee zo efficiënt mogelijk te gebruiken. In het kader van de herziening van het Marien Ruimtelijk Plan in 2026, een federale bevoegdheid, is dat immers een belangrijk vraagstuk. Welk tijdspad en welke methodiek is er samen met het federale beleidsniveau overeengekomen?

Uit contacten met de sector heeft de spreker vernomen dat recent wetenschappelijk onderzoek zou aangetoond hebben dat er andere zones zijn dan diegene die nu zijn vastgelegd in het huidige MRP die zich beter lenen voor de productie van aquacultuurproducten. Welke acties of maatregelen zal de minister binnen haar eigen bevoegdheden nemen om ervoor te zorgen dat voorafgaand aan de start van de gesprekken over een nieuw MRP al het nodige wetenschappelijke onderzoek verricht is als onderbouw voor de afbakening van zones voor aquacultuur en andere activiteiten?

Wat het EFMZVA en het nieuwe Belgisch Operationeel Programma dat in 2023 in werking zou moeten treden betreft, heeft de spreker dezelfde vraag als Joke Schauvliege. Kan de minister rond de eerste oproepen al enige toelichting geven?

De voorbije jaren zijn er inspanningen geleverd om de Vlaamse vloot energiezuiniger te maken. Die inspanningen renderen, zeker in het huidige klimaat van hoge brandstofprijzen. Het lijkt de spreker noodzakelijk om de komende jaren deze inspanningen verder te zetten. Kan de minister een schatting geven van de hoeveelheid middelen die binnen het Belgische Operationeel programma EFMZVA specifiek voor dit soort investeringen is voorzien?

Naast de visserij is ook de aquacultuur een belangrijke sector. Voor de spreker zijn beide sectoren van belang voor de Vlaamse voedselstrategie en zijn er tal van mogelijkheden voor samenwerking en complementariteit in plaats van rivaliteit. Welke inspanningen zal de minister leveren om beide sectoren naar waarde te schatten, de complementariteit in de verf te zetten en om ook bij andere gebruikers op zee of lokale gemeenschappen draagvlak te zoeken voor deze innovatieve maricultuur?

Het ValgOrizeproject onderzoekt wat de beste condities zijn om zeewier en micro-algen te kweken met het oog op smaak en kwaliteit om het in onze voeding te gebruiken. De commissie bracht in dit kader een interessant werkbezoek aan Proviron. Als de spreker goed geïnformeerd is, loopt dit project eind dit jaar ten einde en bevindt dit onderzoeksproject zich dus momenteel in de finale fase. Heeft de minister al zicht op de inzichten die hieruit naar voren komen en de consequenties die deze kunnen hebben voor de toekomstige ontwikkeling van algenkweek in Vlaanderen?

De Blauwe Cluster heeft in het verleden in kaart gebracht welke de knelpunten zijn die een bloeiende maricultuur in Vlaanderen momenteel bemoeilijken en heeft

enkele aanbevelingen gedaan die de aquacultuursector kunnen ondersteunen. Plant de minister uitvoering te geven aan bepaalde aanbevelingen? Er vallen binnen de Vlaamse bevoegdheden wel degelijk zaken te realiseren, zoals het oprichten van een schadefonds voor het vroegtijdig ontmantelen van een maricultuurinstallatie.

De minister wil ook het aquacultuurplatform verder ondersteunen en ook de aqua-consulent werkt verder. We staan echter op het moment waarop die opgebouwde kennis moet worden omgezet in start-ups en rendabele ondernemingen. Is het wenselijk om in dat kader het platform en de consulent te versterken?

2.3. Jeremie Vaneekhout

Jeremie Vaneekhout ziet dat de visserijsector zowel economisch als ecologisch en sociaal enkele uitdagingen kent. Zo zijn er de hoge brandstofprijzen, de uitdagingen inzake dierenwelzijn in de aquacultuursector, de nood om de visquota te bewaken, de nood aan nieuwe arbeidskrachten enzovoort. De minister zet wel degelijk in op deze elementen, maar volgens de spreker mag het nog wat sneller, zeker wat de duurzame ontwikkeling van de sector betreft. Groen zal zich om die reden onthouden.

Een eerste vraag betreft de BAR-middelen die de overgang naar de Brexit moeten verzachten. Specifiek in de visserijsector loopt deze overgang stroef. Momenteel zijn deze middelen voorzien tot eind 2023. Groen vreest echter dat ook in 2024 en 2025 nog ondersteuning nodig zal zijn. Wat is de visie van de minister hieromtrent?

Een tweede vraag betreft de recente oprichting van OVIS, het Ondersteuningsfonds voor Visserij in Transitie. In september 2022 werd een eerste projectoproep gelanceerd. Heeft de minister reeds zicht op het aantal projecten dat is binnengelopen en de aard van die projecten?

2.4. Emmily Talpe

Emmily Talpe merkt op dat er in de BBT wordt gesproken over het beleidsdomein Zeevisserij en niet langer Visserij. Vanwaar deze verandering?

De aqua- en maricultuur is een belangrijke economische sector voor Open Vld. De sector begint zich stilaan te ontplooiën maar het gaat erg traag. Zal de minister bijkomende stappen nemen om een versnelling hoger te schakelen?

Zoals aangehaald door de vorige sprekers zijn er twee belangrijke uitdagingen: Brexit en de verduurzaming van de sector (zowel economisch als ecologisch). Wat de Brexit betreft, vormen vooral de vangstmogelijkheden in Britse wateren en de administratieve verplichtingen een probleem. Kan de minister toelichten hoe dit verder zal evolueren? Kan de minister ook toelichten hoeveel BAR-middelen er reeds zijn uitgekeerd?

De spreker stelt zich ook de vraag of er eigenlijk nog toekomst is in de Britse wateren. Dreigt er ook verlies van visgronden op andere locaties zoals bijvoorbeeld in Noorwegen door het verbod op de boomkor?

Vlaanderen is een goede leerling als het gaat over verduurzaming en quotabeheer. Hoe zit het met de andere EU-lidstaten?

Voor de consument is het belangrijk om de vis te kunnen traceren. Het is dan ook goed dat de minister inzet op een traceersysteem. Wanneer kan men de inwerking-treding verwachten? Ook de betaalbaarheid van vis is voor de consument belangrijk. Heeft VLAM reeds marktonderzoek uitgevoerd over de consumptie van vis? Heeft VLAM informatie over de situatie van de markthandelaars, de vishandelaars

en de visverwerkende nijverheid? Op welke manier zien zij af door de crisis? Welke rol kan VLAM spelen om dit te counteren?

Welke positie neemt de Vlaamse vis in de Vlaamse voedselstrategie in? Vlaanderen is immers niet zelfvoorzienend en dus aangewezen op import. Welke rol is er weggelegd voor de aquacultuur?

Tot slot vraagt de spreker of er naast het project InnovOcean nog andere infrastructuurprojecten zijn gebudgetteerd in het kader van het Masterplan Infrastructuur.

3. Antwoorden van de minister

In respons op de vraag van Joke Schauvliege over het Belgisch Programma EFMZVA 2021-2027, legt de minister uit dat het Vlaams gedeelte van het programma deze zomer werd ingediend bij de Europese Commissie. Ondertussen heeft de Europese Commissie haar feedback gegeven, heeft er overleg plaatsgevonden met het DG MARE en wordt de nieuwe wetgeving voorbereid. Begin 2023 zou het Belgisch Programma dus operationeel worden.

De minister is een grote voorstander geweest van de testreizen en is dan ook tevreden dat deze resultaten hebben opgeleverd. Ook zijn er heel veel inspanningen geleverd om de boomkorvisserij te verduurzamen en is er ingezet op energie-efficiëntie.

De minister zal blijvend bij de Europese Commissie de eigenheid van de Vlaamse visserij benadrukken. Dat is belangrijk: de Vlaamse visserij is uitgerust voor bepaalde, specifieke vangsten. Kleine aanpassingen in de wetgeving kunnen dus grote gevolgen hebben op die kleine vloot. De minister zal het Belgische voorzitterschap aangrijpen om de Europese Commissie en de lidstaten hier nog meer van te overtuigen.

De bemanning van de Vlaamse vloot is een belangrijk aandachtspunt. Er wordt samengewerkt met het Zeevissersfonds en er wordt steun voorzien voor het verhogen van de veiligheid en het comfort van de bemanning aan boord. Volgens de minister is het verschil tussen oude en nieuwe boten echt aanzienlijk.

Wat de investering in InnovOcean betreft, benadrukt de minister dat het de bedoeling is om het VLIZ en ILVO goed te doen samenwerken. Deze samenwerking is ook letterlijk opgenomen in de overeenkomst met het VLIZ.

Energie-efficiëntie in de sector is een belangrijke prioriteit van de minister. Vanuit het convenant 'Op koers naar duurzaamheid' zal er hierover een specifiek seminarie worden georganiseerd.

De data die worden gecreëerd op een vaartuig moeten ten dienste gesteld worden. ILVO werkt samen met de reders om hieraan tegemoet te komen.

Wat het Marien Ruimtelijk Plan betreft, vinden er momenteel voorbereidende meetings plaats. Op dit moment tracht de minister vooral de impact op de kustvisserij te beperken want die zou wel eens aanzienlijk kunnen zijn. Wat de plaats van aquacultuur op zee betreft, benadrukt de minister dat men de golfkracht van de Noordzee niet mag onderschatten. Het is in dat opzicht belangrijk dat er een warmtekaart wordt opgemaakt om te bepalen op welke locaties aquacultuur mogelijk is.

In respons op de vragen over de verschillende IT-projecten antwoordt de minister dat er momenteel een nieuwe Polarisdatabank wordt uitgebouwd. Dit jaar lag de focus op de dataflow voor de quota om tegemoet te komen aan de vraag van de EU rond data. Volgend jaar volgt er een luik rond handhaving.

Wat de aanbevelingen betreft van de Blauwe Cluster voor de aquacultuursector, legt de minister uit dat er een nieuw Strategisch Plan Aquacultuur is opgemaakt. De minister zal de acties uit het plan steunen, maar dit zal concreet gebeuren via het EFMZVA. Het is ook de bedoeling om personeelsondersteuning in te zetten.

Inzake Brexit zijn nog niet alle gevolgen uitgeklaard. Op langere termijn is het de bedoeling om de middelen van het EFMZVA in te zetten om de post-Brexittransitie verder te ondersteunen. Het is dus niet de bedoeling dat de visserijsector in een zwart gat valt na het wegvallen van de BAR-middelen.

De minister heeft op dit moment nog geen zicht op het aantal projecten dat is ingediend bij OVIS.

De minister is van mening dat Vlaanderen de visserijsector heel fors ondersteunt. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met de provincie West-Vlaanderen.

De benaming zeevisserij valt te verklaren door het feit dat de riviervisserij niet onder de bevoegdheid van minister Crevits valt.

In de zoektocht naar nieuwe visgronden, moet men in eerste instantie rekening houden met de vissoorten waarvoor Vlaanderen quota heeft. Voor het gebruik van de boomkor in Noorse wateren zijn er reizen naar Noorwegen geweest maar vervolgens heeft Noorwegen een verbod op de boomkor ingesteld. Momenteel is Vlaanderen via de Europese Commissie in bilateraal overleg met Noorwegen om na te gaan onder welke voorwaarden de Vlaamse vaartuigen alsnog toegang zouden kunnen krijgen tot die Noorse wateren.

In de Vlaamse voedselstrategie is inderdaad een luik opgenomen rond visserij en aquacultuur. Op vraag van de minister wordt de SALV hierbij nauw betrokken.

Wat de crisis in de sector betreft, licht de minister toe dat volgens informatie van de rederscentrale de prijs van brandstof is gestegen naar een derde van de prijs die men krijgt voor de vis. De minister heeft om die reden 600.000 euro ter beschikking gesteld zodat zowel de aanvoer als de tewerkstelling gegarandeerd blijven. Voor andere ondernemingen binnen de sector zijn er zoals voor andere sectoren mogelijkheden via VLAIO.

De minister sluit af met een weetje. Recent is er opnieuw een cursus vis fileren en bewerken gestart in het volwassenenonderwijs in De Panne. De cursus wordt georganiseerd in samenwerking met VDAB en andere partners, vindt plaats in de vismijn van Nieuwpoort en wordt gekoppeld aan een cursus Nederlands T2.

II. Landbouw

1. Inleidende uiteenzetting door Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw

1.1. Beleidsveld I: landbouw- en visserijbeleid

1.1.1. GLB

In 2023 zal het door de Europese Unie hervormde GLB in Vlaanderen worden uitgerold. Dit beleid blijft geharmoniseerd op EU-niveau om de goede werking van de eengemaakte markt te vrijwaren, maar omvat diverse lokale steunmaatregelen die meervoudige doelen nastreven. Om die doelen te realiseren zal er een breed palet aan steunmaatregelen worden voorzien: ecoregelingen, deelname aan beheersovereenkomsten en agromilieumaatregelen, investeringssteun, top-upsteun voor jonge landbouwers, steun voor opleidingen, steun voor samenwerking enzovoort.

Om landbouwers wegwijs te maken binnen het GLB, voorziet het Departement Landbouw en Visserij uitgebreide communicatieacties.

1.1.2. Toegang tot grond

In 2023 zal het Vlaams Parlement de bijsturing van de Pachtwet juridisch verankeren. De minister is tevreden dat dit aangepaste kader de basis zal vormen voor de langdurige terbeschikkingstelling van gronden voor landbouwproductie voor eigenaars en potentiële pachters.

1.1.3. Weerbaarheid

Marktgerichte voedselproductie binnen de geglobaliseerde context botst in toenemende mate met het risico op een ongelijk speelveld op de wereldmarkt. Alleen voor bioproducten vereist de EU vandaag dat elders equivalente productiewijzen worden toegepast als deze die aan Europese bioboeren worden opgelegd. Dat heeft onvermijdelijk een impact voor de huidige concurrentiepositie van de Vlaamse ondernemingen en potentieel ook op het lokale productievolume. De mate van impact hangt af van het aanpassingsvermogen en de weerbaarheid van de sector om zich te conformeren aan het aangescherpte productiekader dat de overheid oplegt. De minister ziet het als zijn taak om de bedrijven daarbij te helpen en financieel te ondersteunen.

De onevenwichtige machtsverhoudingen binnen de agrovoedingsketen, van boer tot vork, blijven zorgen baren. De huidige inflatie versterkt deze bezorgdheid. Sommigen slagen er in om een eigen markt te creëren of ketens te verkorten, zij verdienen steun en waardering. Anderen slagen er in om samen naar de markt te trekken of bevoorrechte leveranciersrelaties op te bouwen tegen voorwaarden die beide partijen als win-win ervaren. Voor het gros van de totale productie is dat echter nog niet het geval, daar ligt nog ruimte voor verbetering.

De overheid tracht de markttransparantie te verhogen, gebruik van uitzonderingen op de competitierregels voor agrovoeding aan te moedigen en als sluitstuk te handhaven op oneerlijke handelspraktijken, hetgeen een federale bevoegdheid is.

Men kan ook niet om de gevolgen van het conflict in Oekraïne heen. Zowel op Europees als intra-Belgisch niveau houden verschillende taskforces samen met de sector de vinger aan de pols en worden oplossingen voor concrete problemen gezocht. De Europese Unie zal in 2023 mogelijks opnieuw de landbouwcrisisreserve mobiliseren om landbouwers in de zwaarst getroffen sectoren te ondersteunen. Desgevallend zal de Vlaamse overheid daar tijdig en correct uitvoering aan geven.

1.1.4. Vlaamse voedselstrategie

In aanloop naar de eerste Vlaamse Voedseltop die binnenkort doorgaat, werd een brede voedselcoalitie opgericht die een Vlaamse voedselstrategie voorbereidde. Binnen die strategie zijn er vier pijlers te onderscheiden:

- gezonde en duurzame voeding voor iedereen;
- voedselsystemen binnen de ecologische grenzen;
- veerkrachtige voedsleconomie;
- voedsel verbindt boer en burger.

In 2023 zal daar verder invulling aan worden gegeven. Daarnaast zal de Open Food Conference, die tijdens het Belgische voorzitterschap van de EU in 2024 zal plaatsvinden, worden voorbereid.

1.1.5. *Eiwitstrategie*

De eiwitstrategie heeft als doel om tegen 2030 de zelfvoorziening voor eiwitbronnen te verhogen. In 2023 wordt het eerste eiwitactieprogramma uitgerold, waarin er onder meer aandacht is voor alternatieve eiwitbronnen, verdienmodellen en valorisatie van nevenstromen.

1.1.6. *Vlaanderen circulair en bio-economie*

Ook de landbouw- en voedingssector moet nog meer circulair gaan werken. Om dit te bewerkstelligen wordt nauw samengewerkt met de sector, onder meer met Fevia als koepel van de Belgische voedingsindustrie.

1.1.7. *Verticale en horizontale samenwerking*

Alleen ga je allicht sneller, maar samen kom je verder. Dat is de idee achter samenwerkingsverbanden in de voedselvoorzieningsketen, zowel horizontaal (producenten) als verticaal (branches). Ook in 2023 zal de minister dit blijven aanmoedigen.

1.1.8. *Kwaliteit*

Prijs is een belangrijk aankoopcriterium, maar de kwaliteit van een product is zo mogelijk nog doorslaggevend. Binnen de plantaardige sector wordt die kwaliteit bewaakt op het niveau van zaden, poot- en plantgoed; binnen de dierlijke sector door de samenwerking tussen fokkers te ondersteunen.

Voor voeding zijn er heel wat verschillende kwaliteitssystemen op de markt, die meestal binnen de keten zelf georganiseerd en geborgd worden. Daarnaast reguleert de EU zelf twee labels: het biolabel en het label voor beschermde oorsprongsgarantie. Wat de oorsprongsgarantie betreft, hinkt Vlaanderen achterop. In mediterrane EU-lidstaten bestaan er tal van beschermde wijnen, kazen en vleesproducten. In Vlaanderen worden er gestaag nieuwe producten erkend en juridisch beschermd zoals de Limburgse vlaai.

1.1.9. *Omgevingsthema's*

Binnen het landbouwbeleid is er veel aandacht voor de omgeving. Het eigenlijke omgevingsbeleid bestaat voornamelijk uit normering en regulering. Binnen de bevoegdheden Economie en Landbouw worden voornamelijk stimulerende instrumenten ingezet. Daarbij wordt ingezet op het 'provider gets'-principe: wie positieve inspanningen levert, wordt daarvoor beloond.

1.1.10. *Onderzoek*

Vlaanderen wordt internationaal gewaardeerd voor zijn onderzoek, ook in de landbouw en voedingssector. Vlaanderen huisvest toonaangevende universiteiten en hogescholen, heeft een Vlaams Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek en elke provincie heeft een praktijkcentrum voor land- en tuinbouw.

Binnen het Europese Horizononderzoeksnetwerk werden drie hubs uitgewerkt die verder ondersteund worden: agro-ecologie, food en data.

1.1.11. *Innovatie*

Binnen het GLB is er veel aandacht voor innovatie. Denk bijvoorbeeld aan investeringssteun om de adoptiegraad van marktklare innovatie te verhogen, maar ook aan diverse projectoproepen. Er wordt werk gemaakt van een betere coördinatie tussen de

verschillende onderzoeksinstellingen, praktijkcentra en incubatoren om Vlaanderen verder uit te bouwen tot innovatieve landbouw- en voedingshub.

1.1.12. *Klantgerichte overheid*

De Vlaamse overheid stelt steeds meer data beschikbaar. Voor landbouw gebeurt dit via een aparte website die stelselmatig wordt uitgebreid. Op anderhalf jaar tijd is het aantal consulteerbare indicatoren voor de landbouwsector gestegen van 70 naar 250.

1.1.13. *Budgettair kader*

Op budgettair vlak komt er voor het beleidsveld Landbouw en Zeevisserij in totaal 1,1 miljoen euro VAK en 11,6 miljoen VEK bij ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2022.

De landbouwgerelateerde aanpassingen zijn voornamelijk te wijten aan het voorzien van de nodige vereffeningskredieten voor het VLIF om de nodige betalingen te kunnen uitvoeren, 500.000 euro voor beleidsvoorbereiding en studieopdrachten, bijkomende middelen voor IT ten belope van 1 miljoen euro, gelet op stijgende digitalisering en IT-kosten, extra middelen voor projecten en beleidsinitiatieven, waaronder initiatieven in het kader van de voedselstrategie en een terugzetting van eenmalige kredieten uit het Vlaams Klimaatfonds van 2022 ten belope van 1,6 miljoen euro.

1.2. Beleidsveld II: landbouw- en visserijonderzoek

Met ILVO heeft Vlaanderen een internationaal erkende en toonaangevende onderzoeksinstelling in eigen huis. Het uitgangspunt daarbij is dat men openstaat voor onderzoek naar alle vormen van landbouw en bijbehorende verdienmodellen.

Duurzaamheid is voor praktijkondernemingen soms nogal abstract en niet evident om te implementeren in de praktijk. Het is niet omdat er wetenschappelijke inzichten zijn of nieuwe innovatieve technieken op de markt komen, dat iedereen onmiddellijk in staat is om ze op te nemen in de bedrijfsvoering. ILVO speelt hier een verbindende rol tussen enerzijds academische wijsheid en anderzijds onderzoek over hoe die wijsheid kan penetreren in de bedrijfswereld.

Maatschappelijke vooruitgang en draagvlak kunnen alleen worden bereikt als de sociale, ecologische en economische pijlers van duurzaamheid evenwaardig omvat zijn. Dat is een lastige evenwichtsoefening en een pad dat bezaaid is met trade-offs, waarbij vooruitgang op het vlak van één pijler een risico impliceert op achteruitgang op het vlak van één of twee van de andere pijlers.

Waar onderzoeksinstellingen zich vroeger misschien vooral concentreerden op zichzelf, laat modern onderzoek zich niet meer opsluiten binnen landsgrenzen, al zeker niet op het vlak van landbouw en voeding. Daarom participeert ILVO in talrijke internationale projecten.

ILVO richtte diverse living labs op om interactie met stakeholders te optimaliseren, waaronder de Food Pilot, één lab rond agro-ecologie, één rond plantaardige en één rond dierlijke productie. Daarbinnen wordt aan ondernemingen een geïntegreerd pakket van diensten en infrastructuur aangeboden, met focus op innovatie en duurzaamheid.

Data zijn kennis en bieden talrijke mogelijkheden om te valoriseren, maar dat is niet altijd evident op individueel ondernemingsniveau. Daarom ontwikkelde ILVO samen met de sector het dataplatform DjustConnect. De bedoeling is dat landbouwers

eigenaar blijven van hun eigen data, maar die indien gewenst wel veilig kunnen delen met anderen om zo tot een efficiëntere bedrijfsvoering of keten te komen. Nu de projectontwikkeling is gebeurd, zijn gesprekken opgestart om hierrond een apart bedrijf op te richten.

Mensen consumeren niet alleen omdat voeding lekker is, maar vooral omdat ze de nutritionele elementen die dierlijke en plantaardige producten bevatten goed kunnen gebruiken voor onze ontwikkeling en dagelijks functioneren. Zowel dieetleer als verwerkings- en conservatietechnieken zijn blijvend in beweging. De Food Pilot van ILVO werkt samen met bedrijven aan innovatieve oplossingen en inzichten.

Op vlak van dierlijke productie voert ILVO heel wat onderzoek naar emissies van broeikasgassen en stikstof, naar een betere productiviteit en een verhoogd dierenwelzijn. ILVO beschikt over onderzoeksfaciliteiten voor de belangrijkste landbouwsoorten. Daarnaast stelt het zijn expertise ter beschikking van de intendant voor het Turnhouts Vennengebied.

1.2.1. *Budgettair kader*

Op budgettair vlak is de wijziging voor ILVO beperkt. De bijkomende 91.000 euro VAK/VEK is enerzijds het gevolg van indexering van de interne stromen en anderzijds van een generieke besparing in het kader van het actieplan energie-efficiëntie.

1.3. Beleidsveld III: promotie

Het laatste beleidsveld betreft de collectieve en generieke promotie die door VLAM wordt gecoördineerd. Zowat alle verschillende agrosubsectoren worden afgedekt.

Het centrale uitgangspunt in de VLAM-werking is om de troeven van lokaal geproduceerd voedsel in de kijker te plaatsen en de toegevoegde waarde van de hele keten te verhogen. Dit gebeurt onder het centrale koepelconcept 'Lekker van bij ons' waarbinnen lokaliteit, duurzaamheid, gezondheid en productkennis vooropstaan.

De aandacht voor de lokale markt is complementair aan de exportpromotie. Vlaanderen heeft één van de meest open economieën ter wereld; handel vormt de ruggengraat van onze welvaart. Ook voor de Vlaamse landbouwsector is export van economische belang. VLAM neemt deel aan buitenlandse vakbeurzen waar onze ondernemingen hun producten in de kijker kunnen plaatsen.

Tot slot: naast de promotiewerking zet VLAM ook in op ontwikkeling en delen van marktkennis. In 2023 gaat VLAM van start met bijkomende inzichten voor marktonderzoek.

1.3.1. *Budgettair kader*

Op budgettair vlak komt er 251.000 euro VAK/VEK bij voor VLAM, wat louter het gevolg is van de indexering.

1.4. Apparaatskredieten

Ook hier is de wijziging voornamelijk te wijten aan indexering en eerder technische aanpassingen voor aanrekening van apparaatsuitgaven die gefinancierd worden met EU-subsidies.

2. Bespreking

2.1. Joke Schauvliege

Joke Schauvliege vindt dat minister Brouns de juiste prioriteiten legt, en dat hij voortbouwt op wat er bij de start van de huidige beleidsperiode werd afgesproken. Anderzijds worden er ook een aantal bijkomende accenten gelegd, wat ook belangrijk is binnen een veranderende mondiale context. Ze vindt het positief dat voedselzekerheid en voedselveiligheid meer dan ooit op de agenda staan, en dat er veel aandacht is voor het welzijn binnen de betrokken sector.

Ze heeft het in haar tussenkomst ook over Agrolink, het samenwerkingsplatform tussen achttien Vlaamse kennisinstellingen. Ze heeft vernomen dat Agrolink niet helemaal functioneert zoals verwacht, en dat het platform minder Europese projecten binnenhaalt dan verwacht. Kan de minister die signalen bevestigen, en hoe kan men ervoor zorgen dat de samenwerking tussen die kennisinstellingen beter loopt? De minister wees zelf op het belang van onderzoek en ontwikkeling, en het lijkt haar dan ook cruciaal dat de verschillende kennisinstellingen goed met elkaar functioneren, en elkaar zeker niet tegenwerken.

2.2. Mieke Schauvliege

Mieke Schauvliege is minder positief over het begrotingsbeleid, en dan vooral als het gaat over de keuzes die niet zijn gemaakt. Ze stelt vast dat men vooral verdergaat met de beleidsplannen die in het Vlaamse regeerakkoord werden vastgelegd. Er wordt veel geïnvesteerd in onderzoek, maar dat onderzoek gebeurt niet gericht genoeg; er is te veel versnippering.

De minister kiest ervoor om het landbouwbeleid in de eerste plaats te faciliteren, en hij laat het over aan de sector om specifieke keuzes te maken. De Groenfractie kan zich daar niet in vinden; het is aan de minister om bepaalde keuzes te maken op het niveau van de sector. Bovendien kon Europa zich niet vinden in een aantal van de initiatieven die Vlaanderen voorstelde in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid. Groen vraagt of de aanpassingen die de minister heeft voorbereid wel voldoende zullen zijn voor Europa, en wat de impact daarvan zal zijn op de Vlaamse landbouwer, maar ook op het budget, dat nog is opgemaakt in de geest van de oude voorstellen.

Ze geeft aan dat de landbouwsector voor een aantal heel grote uitdagingen staat, zoals de moordende concurrentie op de wereldmarkt of de agro-industrie die de familiale landbouw ontwricht. Maar zolang er op dat vlak geen zware inspanningen worden geleverd, blijft men dezelfde discussies voeren die tot niets leiden, vindt ze.

Nog volgens Mieke Schauvliege wordt er onder het mom van innovatie vooral in de agro-industrie geïnvesteerd, terwijl zij vooral pleit voor innovatie op maat van mens en omgeving. Het mag dus niet louter gaan om het steeds verder opdrijven van de productie ten behoeve van nog meer export. Er wordt binnen deze begroting te weinig gekozen voor de echte landbouwer, als voedselproducent maar ook als landschapsbouwer. Want de landbouwer moet ook voor die rol als landschapsbouwer voluit worden vergoed, vindt ze. Er zijn wel een aantal maatregelen opgenomen die in kleine mate in die richting gaan, maar het blijft te weinig en te vrijblijvend.

Uit de discussies over het MAP, de PAS of over de droogteproblematiek blijkt ook dat het tijd wordt dat landbouwers volwaardig vergoed worden voor de ecosysteemdiensten die zij leveren voor de maatschappij, zoals bijvoorbeeld het aanplanten en onderhouden van hagen en heggen. Ze denkt dat daar nog grote stappen kunnen worden gezet. Op die manier kunnen de protesten van de landbouwsector tegen

de plannen rond grotere bufferstroken, een kleinere veestapel, een betere waterkwaliteit of het realiseren van meer bos en natuur, voor een stuk in de kiem worden gesmoord. Ze besluit dat deze begroting nog altijd voornamelijk middelen inzet voor de landbouwer als voedselproducent, en dan vooral met een focus op de agro-industrie en grootschalige industrie.

2.3. Arnout Coel

Arnout Coel stelt vast dat 2022 een bewogen jaar was voor de Vlaamse landbouwsector, met onder meer de sterk gestegen kunstmestprijzen, de inflatie in de voedingssector en ook de energiecrisis, die in het bijzonder in de glastuinbouw hard heeft toegeslagen. De Vlaamse landbouwsector wordt bovendien met heel wat milieuitdagingen geconfronteerd. In die context kondigt de minister een aantal initiatieven aan die een transitie binnen de landbouw moeten bevorderen.

Hij vindt dat er een aantal goede klemtonen worden gelegd. Zo juicht hij toe dat de minister wil focussen op een gezonde bodem, door in 2023 verder aan de slag te gaan met de roadmap LIFE Carbon Counts voor koolstoflandbouw. Er komen ook een aantal interventies in het nieuwe GLB die moeten bijdragen tot het verhogen van het organisch stofgehalte in de bodem. Experts zijn het erover eens dat een goede bodemkwaliteit niet alleen heel wat milieuproblematieken kan verhelpen, maar ook positieve gevolgen heeft voor de rendabiliteit. Hoe wil de minister de uitbouw van het bodempaspoort in 2023 verder vormgeven? Hoe zal dat inspelen op de Soil Health Law die de Europese Commissie voor 2023 heeft aangekondigd?

In 2023 wordt ook een nieuw strategisch plan biologische landbouw gelanceerd. In het voorbereidende traject wordt benadrukt dat men niet zonder meer het aanbod moet stimuleren als de vraag niet volgt. Na corona en door de Oekraïne-crisis blijkt de vraag naar bioproducten zelfs eerder af te nemen. Hoe zal binnen dat strategisch plan het aanbod op de vraag worden afgestemd, zodat het evenwicht behouden blijft?

De minister wil ook inzetten op een klimaatneutrale glastuinbouw tegen 2050, via minder energievraag en duurzamere energiebronnen. In 2023 komen er ook een aantal beleidsinstrumenten en flankerende maatregelen. Kan de minister duiden welke concrete steun de sector kan verwachten in 2023, om die hervorming gestalte te geven?

In 2023 gaat er ook een nieuwe regelgeving van start met betrekking tot bedrijfsadvies. Tot op heden gebeurde dat via KRATOS. In het kader van het GLB zal dat voortaan gefinancierd worden met Europese middelen. Heel wat landbouwbedrijven staan voor een belangrijke transitie naar meer duurzaamheid, dus dit bedrijfsadvies zal alleen maar aan belang winnen, vindt Arnout Coel. Hij vraagt welke richting de minister concreet wil uitgaan. Zal men het aantal bedrijfsadviezen fors optrekken, en kan dat binnen dit budget? Hoe ziet de verdeelsleutel tussen Vlaanderen en Europa eruit?

Wat onderzoek en ontwikkeling betreft, is hij het niet eens met Mieke Schauvliege, die aangeeft dat er te veel versnippering zou zijn. Hij vindt het net logisch dat men heel uiteenlopende onderzoeken stimuleert, omdat er ook heel wat uitdagingen zijn waar technologische vooruitgang nuttig kan zijn. Hij juicht toe dat er extra middelen worden voorzien voor een divers aantal thema's. De Vlaamse kenniscentra moet men net als een troef zien.

Hij onderstreept ten slotte nog het belang van promotie van de lokale landbouw. Als het gaat over voedselzekerheid, is er opnieuw aandacht voor voedsel van eigen bodem, en men moet de consument daar ten volle in meenemen, vindt hij. De

consument kan bewust kiezen voor lokale, duurzame productie, en via promotie kan men die interne markt nog verder versterken.

2.4. Ludwig Vandenhove

Ludwig Vandenhove vindt dat in de laatste maanden is gebleken dat de landbouwsector met een aantal fundamentele problemen kampt, zoals onder meer het stikstofdossier, de Pachtwet of het MAP. De landbouwsector vraagt naar een duidelijk toekomstbeeld, maar Vlaanderen lijkt ervoor te kiezen om gewoon het huidige beleid verder te zetten. Het lijkt hem toch beter om nieuwe klemtonen te leggen, want met dit beleid wordt er niet gewerkt aan een toekomst voor de landbouw. Hij pleit er ook voor om het overlegmodel voor de landbouwsector bij te schaven, zodat men de bal voor een stuk kan terugkaatsen. Op die manier kan de sector zelf bepaalde oplossingen proberen uit te werken.

Een ander belangrijk thema voor Ludwig Vandenhove is de toegang tot grond. Hij vraagt of er al een duidelijke timing beschikbaar is voor die nieuwe pachtwetgeving. Wanneer wordt die bespreking in de commissie gehouden? Is er daarover al overleg geweest in de sector, en wat zijn daar de reacties? In dat verband vindt hij dat de absolute vrijheid van de teelttechniek haaks staat op een goede bodemkwaliteit. En een gezonde bodem is belangrijk voor de landbouw, ook op lange termijn. Hoe kijkt de minister naar die vrije teeltkeuze in de pachtwetgeving? Zullen er naast die pachtwetgeving nog bijkomende hervormingen doorgevoerd worden om landbouwgrond toegankelijk te maken, in het bijzonder voor jonge landbouwers?

De Vooruitfractie mist in de begrotingstoelichting ook de optie om naar meer duurzaamheid te gaan, en dan vooral naar duurzamere, klimaatvriendelijkere teelten. Hij vraagt hoe de minister dat wil inplannen in het beleid, want men zou daar een fundamentele keuze in moeten maken. Hij vraagt ook naar meer concrete informatie omtrent het bodempaspoort.

Ook voor zijn partij is voedselzekerheid een belangrijk thema, en dan kijkt hij niet alleen naar beschikbaarheid maar ook naar betaalbaarheid. Daarom werd er een Belgische taskforce opgericht waar ook de regionale overheden deel van uitmaken. Hij vraagt welke concrete initiatieven daaruit voortvloeien om aanbod en betaalbaarheid te verzekeren.

Hij pleit voor een ambitieuzer beleid voor biologische landbouwproductie. Vlaanderen stelt momenteel geen normen voorop, in tegenstelling tot Europa, en dat zorgt voor onzekerheid binnen die sector.

De minister gaf aan bijkomende ondersteuning te geven voor investeringen in technieken en in maatregelen die onder meer de doelstellingen van de PAS helpen te verwezenlijken. Over welke ondersteuning gaat dat concreet, hoeveel middelen zijn daarvoor voorzien, en hoe verloopt het overleg met de collega-ministers?

De minister kondigde in mei 2022 een actieplan aan rond het welbevinden van de Vlaamse land- en tuinbouwers. De spreker vraagt hoe het staat met de uitrol op het terrein, en of men daar al effecten van ziet. In dat kader zou er ook een netwerkorganisatie worden opgezet zodat de verschillende spelers contact kunnen houden met elkaar. Hoever staat het daarmee?

Is er binnen de Europese context al een evolutie wat het GLB betreft? In de commissie zou men daar op regelmatige basis op terugkomen. De Europese farm-to-forkstrategie mikt op meer duurzame landbouwvormen, maar de cijfers van VLAM lijken aan te geven dat die promotiebudgetten toch vrij traditioneel worden ingezet, en dat de budgetten voor rundsvlees of varkensvlees zelfs nog toenemen. In welke mate zal de minister VLAM ook meer richting duurzame landbouw sturen?

Op 1 september 2022 is er een nieuwe Europese regeling gekomen voor schoolfruit en schoolmelk. Zijn daar al bepaalde ervaringen mee, en zijn scholen gemotiveerder om daarop in te tekenen? Ludwig Vandenhove stelt voor om ook te kijken naar het appeloverschot in Vlaanderen.

Wat de Vlaamse bijenteelt betreft, zegt de minister uitdrukkelijk dat hij dat wil opnemen in het GLB Strategisch Plan, om de imkerij duurzaam te wapenen voor de toekomst. Hij vraagt in welke mate de minister dat concreet wil doen, en welke middelen daar tegenover staan.

De spreker vraagt tot slot wat op dit moment de stand van zaken is van het dierenwelzijnslabel.

2.5. Emmily Talpe

Ook *Emmily Talpe* stelt vast dat de BBT verder bouwt op het beleid van de voorbije jaren, conform het regeerakkoord. Maar er ligt ook grote nadruk op duurzaamheid, op milieu en klimaat en op energie. Ze vindt het positief dat de landbouwsector ook een deel van de oplossing wil zijn, en zich daar mee voor inzet. Beleidsmatig is er al veel gebeurd, vindt ze, met het strategisch meerjarenplan dat vorm heeft gekregen. Al is het nog afwachten of Europa het plan definitief mee goedkeurt.

Ze is ook tevreden dat er een akkoord is gekomen in het pacht dossier. Perfect is het niet, maar ze noemt het een eerbaar compromis dat rechtszekerheid biedt voor de landbouwers, en dat anderzijds ook kijkt naar de nood voor bebossing. Toch moet men vermijden dat er landbouwareaal weggenomen wordt van de boeren, vindt ze. Men moet daarvoor in de eerste plaats kijken naar bosgronden die nog niet bebost zijn.

De land- en tuinbouwsector is flexibel en veerkrachtig gebleken, en dat is nodig, gezien de huidige uitdagingen. Haar partij is altijd voorstander geweest van een landbouwbeleid op maat, waarbij elke landbouwer zich kan toespitsen op zijn of haar specialiteiten, met aandacht voor duurzaamheid. Maar het draait niet enkel om ecologie; men moet altijd oog hebben voor het economische en het sociale aspect van landbouw. Die drie dimensies zijn zeer belangrijk voor de landbouw, vindt ze, samen met rechtszekerheid. Anders ziet ze geen toekomst meer voor ondernemerschap.

Wat dierenwelzijn betreft, en meer bepaald de uitfasering van de kooihuisvesting bij kippen, wijst ze op de economische impactstudie die minister van Dierenwelzijn Ben Weyts heeft aangekondigd. Ze vraagt of minister Brouns die studie ook al heeft gezien, en of die nog up-to-date is, gezien de gewijzigde omstandigheden, vooral door de PAS-problematiek. Wat is de mening van de minister op de snelle uitfasering? Houdt hij vast aan de strategie en de timing die op Europees vlak zal worden uitgewerkt? Welke flankerende maatregelen zullen er worden voorzien?

De coronacrisis en de Oekraïne crisis hebben het strategisch belang van voedsel en de voedselnijverheid nog eens onderlijnd. Voor basisbehoeften mag men niet te afhankelijk zijn van de goodwill van anderen, al mag import en export ook geen taboe zijn. Emmily Talpe is ook tevreden dat de minister erkent dat de marges van de bedrijven onder druk staan. Dat is voor haar partij een grote zorg. Ze wijst in dat verband ook op het belang van het ketenoverleg, dat verder moet worden gefaciliteerd.

Voor de omzet van biolandbouw werd een percentage van 5 procent vooropgesteld. Dat klinkt weinig, maar zij vindt dat al een degelijk percentage. Ze haalde in de commissie al eerder aan wat de impact daarvan zal zijn op de prijzen van de bio-producten. In de buurlanden is de vaststelling dat die prijzen eerder afnemen, dus

daar is toch wat ongerustheid over. Er is daarom nood aan een transparante markt voor de bioboeren, zodat ze een leefbaar businessmodel kunnen uitbouwen.

Ze is ook tevreden dat er heel wat beweegt rond de eiwitstrategie. Zo is er 4 miljoen euro voorzien voor samenwerkingsprojecten via een projectoproep. Is er al duidelijkheid over de concrete initiatieven die genomen zullen worden?

Landbouwers moeten zich ook kunnen verzekeren tegen calamiteiten, en de weersverzekering worstelt nog met een aantal kinderziektes. Zo is zonnebrandschade niet in de verzekering opgenomen. Er wordt tegen eind 2025 een evaluatie vooropgesteld, en ze vraagt of het een optie is om die evaluatie te vervroegen. Hoe denkt de minister daarover?

Ook ILVO kwam ter sprake in de begrotingstoelichting. ILVO is een voorloper op het vlak van innovatie en onderzoek, maar Emmily Talpe wijst erop dat men met een verouderend patrimonium te kampen heeft. Ze vraagt of er een actieplan is om de verschillende gebouwen te renoveren. Het is belangrijk dat daar ook budgetten voor worden voorzien. Ze vindt het in elk geval positief dat ILVO maximaal inzet op het toegankelijk maken van zijn gebouwen, en daarvoor ook samenwerkt met de werkgroep Toegankelijkheid.

VLAM investeert in diverse marktonderzoeken. In hoeverre zal VLAM specifieke doelgroepen bekijken? Ze geeft als voorbeeld het stijgend aantal mensen die alleen wonen, en voor wie voedsel ook aanzienlijk duurder wordt. Ze vraagt of daar ook onderzoek naar kan gebeuren.

Een thema dat vaak onder de radar blijft, is het bevorderen van vrouwelijk ondernemerschap in de sector. Zo blijken vrouwen binnen een landbouwbedrijf vaak heel wat taken uit te voeren, maar blijven hun rechten eerder vaag. Ze vindt dan ook dat hun statuut een upgrade verdient. Daarnaast zijn ook loonwerkers zeer belangrijk voor de landbouwsector. Zij kunnen heel wat taken op zich nemen, en ook zij zouden de nodige toegang moeten krijgen tot bepaalde middelen.

2.6. Bart Dochy

Bart Dochy vindt dat de beleidsplannen enerzijds bevestigen wat reeds bestaat, maar dat er ook duidelijk een evolutie wordt ingezet, voor een stuk gedreven door het GLB. Het beleid faciliteert de evolutie naar meer duurzaamheid, gedreven door technologie en in functie van differentiatie op het bedrijfsniveau en op sectorniveau. Het VLIF is daarbij nog steeds een belangrijke motor voor investeringen, maar ook voor vorming en begeleiding.

Belangrijk daarbij is de economische positie van de landbouwer in de keten. Een aantal knelpunten of problemen waarmee de sector vandaag kampt bieden misschien ook opportuniteiten om de positie van de landbouwer binnen de keten duidelijker te bespreken. Hij denkt daarbij aan een betere rechtszekerheid en meer rechten.

Hij hoort bij de collega's van Groen een pleidooi voor de landbouwer als landschapsbouwer. Hij denkt dat die evolutie al heel lang is ingezet, en zijn partij staat daar ook achter. Het zit ook voor een stuk in het toekomstige Pachtdecreet vervat, in het onderdeel over zelfrealisatie. Hij interpreteert dat pleidooi van Groen ook als een duidelijke vraag om budgetten over te hevelen van natuur naar landbouw, zodat landbouwers meer mogelijkheden krijgen om aan zelfrealisatie te doen.

Ten slotte wijst Bart Dochy nog eens op het belang van rechtszekerheid. Er zijn immers gevallen bekend waar goede intenties en goede initiatieven van landbouwers nadien hebben geleid tot problemen rond vergunningverlening op bedrijfsniveau.

3. Antwoorden van de minister

Minister *Jo Brouns* gaat in op de vraag van Joke Schauvliege rond Agrolink. Er wordt inderdaad vastgesteld dat de concurrentie voor projecten op Europees niveau is toegenomen, en in oktober 2022 is daarrond een evaluatie gebeurd. De bevindingen van die evaluatie worden nog gedeeld met het parlement.

Mieke Schauvliege vindt dat het beleid geen duidelijke keuzes maakt. De minister is er nochtans van overtuigd dat Vlaanderen trots en fier mag zijn op zijn land- en tuinbouw, die al tot de meest duurzame van de wereld behoort. Maar de uitdaging bestaat erin om verder te gaan op dat pad van verduurzaming, en dat gebeurt ook, vindt hij. Op korte termijn zal uit het GLB ook blijken dat de vooropgestelde ambitie kan worden gehaald. Daarvoor wordt 1,6 miljard euro geïnvesteerd op vijf jaar tijd. Daarbij mag men de rendabiliteit van de sector niet uit het oog verliezen, maar hij is ervan overtuigd dat duurzaamheid en rendabiliteit hand in hand kunnen gaan.

Hij bekijkt de thematiek ook vanuit een mondiaal perspectief. Tegen 2050 wil men naar een klimaatneutrale wereld gaan, maar tegen dan heeft de wereldbevolking wellicht de kaap van 10 miljard mensen overschreden. Dat betekent dat de voedselproductie ook op een andere manier zal moeten gebeuren. Maar hij is ervan overtuigd dat Vlaanderen alle troeven in handen heeft om een voorloper te zijn op dat vlak, en om de wereld te tonen hoe men op een duurzame wijze aan voedselproductie kan doen. Binnen dat idee worden natuur en landbouw verbonden.

Hij is het ermee eens dat de Vlaamse landbouwer ook een landschapsbouwer is. Vlaanderen neemt op dat vlak al heel wat initiatieven, zoals de ecoregelingen, de agromilieumaatregelen, de niet-productieve investeringen of de steun voor agroforestry.

Arnout Coel had het over het bodempaspoort en de uitrol ervan. De minister merkt op dat dat onderdeel uitmaakt van het GLB, waarbij landbouwers maximaal ondersteund worden om daarop in te tekenen. Hij ziet daar heel wat kansen, ook via de samenwerking met de kennisinstellingen.

Wat biolandbouw betreft, is marktsturing momenteel niet evident. Het promotiebeleid wordt wel verder versterkt, want die sector heeft dat ook nodig.

Wat de vraag over energiesteun betreft, verwijst de minister naar het steunpakket dat de Vlaamse Regering heeft goedgekeurd, en waarvan de voorwaarden algemeen gesteld zijn. Het gaat om conditionele, tijdelijke en heel doelgerichte maatregelen. Die voorwaarden gelden voor alle bedrijven, dus ook voor de landbouwsector. Men moet het momentum van deze energiecrisis aangrijpen om verder in te zetten op energie-efficiëntie en op duurzame investeringen. Dat gebeurt via het Impulsprogramma. Hij benadrukt daarbij dat ook landbouwbedrijven daar een beroep op kunnen doen.

Als het gaat over bedrijfsadviezen, geeft de minister mee dat die adviezen aanbod- en vraaggestuurd zijn. Dat wordt goed voorbereid.

De minister vindt het terecht dat er aandacht gevraagd wordt voor meer ondersteuning van de proef- en onderzoekscentra.

Hij erkent ook het belang van lokale promotie. Zo wordt 'Lekker van bij ons' verder uitgerold en versterkt, binnen de Europese spelregels.

Ludwig Vandenhove wees op het belang van een goed overlegmodel, bijvoorbeeld rond het MAP. Ook de minister pleit ervoor om meer rond de tafel te zitten, om zo tot een gedragen beleid te komen. Ook voor het uitstippelen van de voedselstrategie

heeft men in samenwerking met de hele keten een voedselcoalitie opgezet, om te komen tot een veilige en duurzame voedselproductie in Vlaanderen.

Vanwege de hoge bevolkingsdichtheid wordt Vlaanderen meer dan andere regio's geconfronteerd met bepaalde milieuproblematieken. Minister Brouns ziet dat net als een opportuniteit om meer dan ooit op verduurzaming in te zetten. Het toekomstige Pachtdecreet is op dat vlak een mooi voorbeeld, vindt hij. In het regeerakkoord is sprake van een dubbele doelstelling. Enerzijds wil men in de groene gebieden meer kansen geven aan de ontwikkeling van natuur en bos, en de drempels daartoe wegnemen. Anderzijds wil men in de gele gebieden gemakkelijker toegang geven aan jonge landbouwers. Dat zijn twee belangrijke doelstellingen die men heeft weten te verzoenen in het toekomstige Pachtdecreet. In datzelfde toekomstige Pachtdecreet is langdurig en duurzaam bodemgebruik een belangrijk aspect.

Er werd gevraagd naar welke concrete maatregelen er worden genomen rond voedselbetaalbaarheid en -beschikbaarheid. De minister verwijst daarvoor naar de taskforce Oekraïne. Dat worden ook belangrijke thema's op de voedseltop en binnen de voedselstrategie.

Ludwig Vandenhove polste ook naar de uitrol van het actieplan rond welbevinden. De minister bevestigt dat de evaluatie van de verschillende opgenomen acties via een blijvend netwerk wordt uitgewerkt.

Het GLB bevindt zich in een finale fase. De goedkeuringsprocedure bij Europa loopt momenteel, en de minister hoopt dat nog voor kerst binnen de regering te kunnen afkloppen.

Ook het promotiebudget voor VLAM kwam ter sprake. Er zal samen met de sector kunnen worden overlegd hoe die middelen ingezet worden.

De GMO groenten en fruit is intussen goedgekeurd. Dankzij bijkomende middelen zal men ook daar kunnen inzetten op verduurzaming.

Ook vanuit Landbouw wordt ten volle ingezet op dierenwelzijn. Het is minister Ben Weyts die het beleid uitstippelt en met de sector spreekt, en minister Brouns ondersteunt hem daarin. Emmily Talpe vroeg in dat verband hoever het stond met de uitfasering van kooien bij pluimvee. Minister Brouns wijst erop dat er randvoorwaarden zijn aan die uitfasering, waarbij de rendabiliteit niet uit het oog mag worden verloren. Er moet een overgangstermijn worden voorzien, maar hij ondersteunt in elk geval de inspanningen van minister Weyts om binnen die randvoorwaarden werk te maken van die uitfasering. Naar aanleiding van de vraag over bijenteelt, geeft de minister aan dat daarvoor 420.000 euro per jaar wordt uitgetrokken.

Wat de eiwitstrategie betreft: het actieprogramma ter zake zal zo snel mogelijk worden voorgesteld, aldus de minister. Dat programma bevat een aantal heel concrete projecten die uitvoering zullen geven aan de eiwitstrategie.

De evaluatie van de brede weersverzekering is voorzien. De minister wil die evaluatie eerst afwachten voordat hij er dieper op ingaat.

Hij is het ermee eens dat het patrimonium van ILVO een aandachtspunt is. Er wordt een inventaris opgemaakt, en die kan een basis vormen voor een masterplan, en dat kan dan weer leiden tot een investeringsplan.

Hij vindt het terecht dat er meer aandacht moet zijn voor vrouwen in de landbouwsector. Hij noemt Lies Sampers op dat vlak een zeer goede ambassadeur. Hij erkent dat vrouwen in deze sector vaak heel wat extra taken moeten uitvoeren. Zij gaan

vaak buitenshuis helpen of runnen het gezin, en worden vaak ook ingezet voor de administratieve taken.

Hij is het eens met Bart Dochy. Die stelde dat men de evolutie probeert te sturen, en dat is een evolutie richting een verdere verduurzaming van de landbouw.

4. Replieken

Chris Steenwegen denkt dat, als men echt een verandering wil in de sector en echt een transitie wil maken, men het geweer van schouder moet veranderen. De minister werkt in een bepaalde richting verder, maar de spreker stelt vast dat er in zowat alle beleids- en begrotingstoelichtingen uit het verleden al sprake was van meer verduurzaming en meer vergroening. Maar dat heeft nooit tot voldoende resultaten geleid. En het beleidsplan volstaat zeker niet voor die sectoren die er vandaag niet in slagen om in evenwicht met de omgeving te functioneren, of die het economisch al heel moeilijk hebben.

Hij pleit ervoor om de beschikbare instrumenten anders te oriënteren. Want de sectoren doen eigenlijk wat ze willen, vindt hij. Als zij promotie willen maken voor hun eigen product, dan is dat hun goed recht. Dat kan men niet verbieden. Maar de overheid moet geen producten promoten waarvan men vindt dat dat niet in de juiste richting gaat.

Hetzelfde geldt voor onderzoek. *Chris Steenwegen* wijst erop dat ILVO over eigen middelen en een eigen vermogen beschikt. Binnen dat eigen vermogen zoekt men naar externe middelen, onder andere vanuit de sectoren, en met die middelen wordt dan onderzoek gevoerd naar thema's waar die sectoren zelf veel waarde aan hechten.

Daarnaast zijn er de middelen die vanuit de overheid worden ingezet, en die moeten goed gestuurd worden, vindt hij. Die moeten worden ingezet in onderzoek om de noodzakelijke transitie te ondersteunen. Dat gebeurt momenteel te weinig; ook die onderzoeken volgen nog te veel de richting die de sectoren willen ingaan. Het is nochtans de verantwoordelijkheid van de overheid om die onderzoeken juist te oriënteren. Hij wijst er bijvoorbeeld op dat ILVO nog nooit onderzoek heeft gevoerd naar hoe men de Vlaamse varkensstapel kan verkleinen, terwijl dat een thema is dat toch al jaren leeft in Vlaanderen.

Hij stelt dat er meer nodig is dan enkel een Pachtdecreet; er is nood aan een echt grondenbeleid. Want zelfs met dit Pachtdecreet zullen er gronden blijven verdwijnen uit de landbouw, omdat ze verkocht worden aan de marktprijs. En weinig landbouwers kunnen die prijs nog betalen.

Er werd al aangehaald dat men voor de biolandbouw mikt op een omzet van 5 procent, maar de spreker ziet weinig extra initiatieven om dat waar te maken.

Ook vanuit de varkenssector zelf komt de vraag naar een hervorming van de sector. Hij gelooft dat honderden tot duizenden bedrijven de komende jaren een omschakeling zullen moeten maken. Hoe zal men die bedrijven begeleiden? De ondersteuning wordt nu wat aangepast, maar er zullen heel veel middelen nodig zijn, en heel veel mensen, om goede ondersteuning te geven. En die ondersteuning behoort niet tot het takenpakket van de landbouworganisaties; dat is de taak van de overheid, vindt hij.

Bart Dochy is er niet van overtuigd dat herstructurering altijd een afbouw betekent. Hij vraagt verder nog naar een stand van zaken rond de opkoopregeling van de varkenshouderij, die al een tijd in de pijplijn zit.

Minister *Jo Brouns* gaat in op de opkoopregeling van de varkenshouderij, die meteen een fundamentele verandering betekent voor de varkenssector. Binnen de Vlaamse Regering werd al een nieuw kader opgesteld, maar dat heeft de Europese toets nog niet doorstaan. De regering is nu aan het overleggen over een aanvaardbaar kader dat ook nog voldoende ambitieus is. Het moet nog altijd om bedragen gaan die tot een warme sanering kunnen leiden.

Wat die structurele verandering betreft in de varkenshouderij, is er op dit moment een onderzoeks- en demoproject bezig rond een haalbare en rendabele bedrijfsvoering, gericht op minder varkens.

Er waren ook opmerkingen over de promotie via VLAM. De middelen die VLAM van de overheid krijgt, zijn werkingsmiddelen. De andere middelen zijn sectorbudgetten die naar de ondersteuning van de sector zelf gaan. Dat is wat hem betreft niet in strijd met het verdere verduurzamingstraject. Er wordt verwezen naar beleids- en begrotingstoelichtingen uit het verleden, maar de minister geeft aan er binnen zijn beleidsperiode alles aan te zullen doen om tot een harmonieus evenwicht tussen landbouw en natuur te komen, wat in Vlaanderen toch een grote uitdaging is.

Chris Steenwegen gaat nog kort in op de voorbije tussenkomsten. Hij is het ermee eens dat de sector niet louter moet afbouwen. Een aantal bedrijven zullen inderdaad moeten afbouwen of zelfs stoppen, maar het gaat in de eerste plaats om omvormingen. Heel wat bedrijven zullen zichzelf moeten heruitvinden, en zullen hun bedrijfsvoering moeten omvormen.

Arnout Coel haalt opnieuw de uitkoopregeling aan, waarbij Europa zich vragen stelt bij het kader dat werd opgesteld. Volgens Europa zou er onder meer sprake zijn van een te grote staatssteun, of zouden bepaalde regels overtreden worden. De spreker vindt dat Europa duidelijk moet weten wat het wil. Europa scherpt de regels aan op allerlei vlakken, met heel wat nieuwe milieudoelstellingen die Vlaanderen moet behalen. Als er dan een lidstaat met een duidelijke problematiek concrete actie wil ondernemen, in samenwerking met de sector, dan wordt dat blijkbaar afgeblokt om andere redenen. Dan moet men achteraf ook consequent zijn in de boordeling, vindt hij. Hij vraagt dat zowel minister Brouns als minister Demir dat signaal duidelijk geven richting Europa, namelijk dat men consequent moet zijn in hoe men initiatieven beoordeelt.

Minister *Jo Brouns* is het daar volmondig mee eens. Hij vond het ook vreemd dat er in de vele opmerkingen die Vlaanderen kreeg over het GLB ook verwezen werd naar de veestapel. Europa beslist dan weer om andere maatregelen niet goed te keuren. Hij is het ermee eens dat Europa moet weten wat het wil.

III. Plattelandsbeleid

1. Inleidende uiteenzetting door Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme

Minister *Zuhail Demir* legt uit dat het gemeenschappelijk landbouwbeleid het belangrijkste beleidsinstrument is om de leefbaarheid van het platteland te verbeteren. De komende vijf jaar wordt er dan ook via het LEADER-programma 50 miljoen euro aan Europese, Vlaamse en provinciale middelen voorzien voor plattelandontwikkeling.

Het Departement Omgeving organiseert in dat kader in elke provincie een inspiratiesessie om 250 inwoners van het Vlaamse platteland te overtuigen om mee vorm te geven aan dit beleid. De minister plant om tegen het einde van 2023 een voorstel voor te leggen aan de Vlaamse Regering voor de erkenning van de LEADER-gebieden. Cruciaal daarin zijn de lokale ontwikkelingsstrategieën die de kandidaatgebieden bottom-up opmaken en indienen: deze worden beoordeeld op hun kwaliteit

en innovatief karakter en zijn de basis voor de projectoproepen die vanaf eind 2023 worden gelanceerd.

Daarnaast stimuleert de minister de duurzame en circulaire bio-economie op het platteland waar voedselproductie en -afzet een belangrijke rol spelen. Concreet zal ze daarvoor het aanspreekpunt 'lokale voedselstrategieën' bij de VVSG verder financieren. Ook de waardeketens voor de valorisatie van beheerresten uit het landschap bieden kansen voor een duurzame plattelandseconomie. De werkagenda bio-economie van Vlaanderen Circulair is een belangrijk instrument om dat te realiseren.

Duurzame plattelandseconomie is verankerd in de open ruimte. De minister neemt om die reden verschillende initiatieven die de landschapskwaliteit op het platteland versterken en zo ook de biodiversiteit stimuleren. Zo wordt er gestart met de uitvoering van de acties die opgenomen zijn in het recent gelanceerde houtkantenplan. Op zeer korte termijn wordt er een oproep gelanceerd voor lokale besturen om projecten in te dienen voor de aanleg van houtige kleine landschapselementen. Het is de hoop van de minister dat de eerste heggen, hagen en houtkanten kunnen aangeplant worden in de winter van 2023-2024. Om lokale besturen te ondersteunen bij het beheer van die houtkanten, onderzoekt de minister de mogelijkheden om de zogenaamde Loketten Onderhoud Buitengebied structureel te organiseren.

Leefbare en levendige dorpen en dorpsgemeenschappen zijn tot slot de belangrijkste sociale bouwstenen van een veerkrachtig platteland. De specifieke uitdagingen en oplossingen zijn anders in elk dorp. Maatwerk en participatie van de dorpsgemeenschap zijn dus een sleutel voor succes. De minister zal daarom blijven inzetten op het ondersteunen van kleine bottom-upinitiatieven die de sociale cohesie in die gemeenschappen versterken. Concreet gebeurt dit via de oproep van Buurten op den Buiten, een samenwerking met de Koning Boudewijnstichting. Daarnaast wil de minister met een kader voor geconnecteerde dorpen het lokale en provinciale beleid ondersteunen. Daarin staan dorpshuizen en een kwalitatieve inrichting van de dorpsruimte centraal.

Een plattelandsbeleid dat complementair is aan het stedenbeleid en dat de leefbaarheid van het Vlaamse platteland en haar gemeenschappen vergroot en veerkrachtiger maakt, blijft de ambitie van het plattelandsbeleid.

2. Bespreking

2.1. Joris Nachtergaele

Joris Nachtergaele erkent dat het plattelandsbeleid niet de grootste begrotingspost is van de Vlaamse begroting, maar daarom niet aan belang moet inboeten. Er zijn immers heel wat uitdagingen te onderscheiden op het platteland: het verdwijnen van allerlei voorzieningen, slechte bereikbaarheid en de typische sociale cohesie op het platteland die tijdens corona deels werd uitgehold. De minister is in dat kader niet alleen de ambassadrice van het platteland, maar moet haar collega-ministers aan het platteland herinneren in dossiers.

Naast de terechte focus op circulaire economie, leefbare dorpen, cohesie en landschapskwaliteit, vraagt de spreker zich af welke bijkomende initiatieven de minister zal nemen op het vlak van dorpsparticipatie.

De spreker is tevreden dat in 2023 het houtkantenplan wordt gelanceerd. In het Verenigd Koninkrijk wordt hier bijvoorbeeld sterk op ingezet. Ook in Vlaanderen gaan heel wat landschapsorganisaties en lokale besturen hiermee aan de slag. De spreker pleit voor een actieve betrokkenheid van de lokale besturen en geen top-downbenadering, daar er heel wat expertise zit op lokaal niveau.

2.2. Emmily Talpe

Ook *Emmily Talpe* benadrukt het belang van het plattelandsbeleid en is tevreden dat het thema niet langer onderbelicht wordt. Plattelandsbeleid is nochtans complex: de uitdagingen zijn breed en overschrijden de bevoegdheden van een individuele minister. Het is dus de taak van minister Demir om een coördinerende rol op te nemen en – zoals ook aangehaald door Joris Nachtergaele – lokale besturen sterk te betrekken.

De LEADER-middelen zijn een belangrijk element in het plattelandsbeleid en laten toe om bottom-up, samen met burgers, concrete zaken te realiseren. Helaas gaat er een grote administratieve last gepaard met deze middelen: een vereenvoudiging van die administratie is nodig, mede ook om de toegang naar de middelen te vergemakkelijken.

Het plattelandsbeleid wordt ook voor een groot deel bepaald door het nieuwe gemeenschappelijk landbouwbeleid dat vanaf januari 2023 in voege treedt. Kan de minister de stand van zaken toelichten van het Vlaams Strategisch Plan dat voor het einde van 2022 moet worden ingediend?

Op welke manier wil de minister via het plattelandsbeleid mee de korte keten en de biolandbouw uitbouwen?

De minister pakt uit met 4 miljoen euro om te investeren in projecten die plattelandsgemeenschappen ondersteunen bij het herstel na de coronapandemie. Volgens de BBT gaat het geld naar groene ontmoetingsplekken, trage wegen, de ontwikkeling van voedselstrategieën en de ondersteuning van agrobiodiversiteit. Op welke manier dragen deze legitieme doelstellingen bij tot het herstel na de coronapandemie?

2.3. Jeremie Vaneekhout

Jeremie Vaneekhout sluit zich aan bij de vorige sprekers wat betreft het belang van het plattelandsbeleid. Het specifieke budget mag dan wel beperkt zijn, maar het geheel van middelen in de begroting dat een impact heeft op het platteland, is erg groot. Toch zijn er meer middelen nodig: de uitdagingen en noden op het platteland zijn omvangrijk: het sociale weefsel (eenzaamheid, mentaal welzijn enzovoort), de open ruimte, de bereikbaarheid en mobiliteit, het onderwijs (dorpsscholen) en de zorg (opvang voor personen met een handicap, kinderopvang, ouderenzorg, thuiszorg enzovoort) staan onder druk. Bovendien is er in het verleden een investeringsachterstand ontstaan in deze gebieden. Zo gaan er nog steeds veel meer middelen naar stedenbeleid.

De uitdagingen zijn breed: het is dus de taak van de minister om de belangen van het platteland te verdedigen bij de andere ministers van de Vlaamse Regering zodat zij binnen hun bevoegdheden de nodige actie kunnen ondernemen.

De spreker heeft twee vragen. Ziet de minister een opportuniteit om de nood aan sociale dorpshuizen en het Vlaamse beleid inzake de herbestemming van kerken te koppelen? En wat is de stand van zaken van het transversale Plattelandsplan? Zullen er concrete acties worden gekoppeld aan het plan?

2.4. Ludwig Vandenhove

Ludwig Vandenhove vraagt zich af of alle middelen voor het plattelandsbeleid wel degelijk in het nieuwe GLB en het daaraan verbonden Vlaams Strategisch Plan zitten. Immers, het Vlaams Strategisch Plan zou zonder medeweten van minister Demir zijn ingediend door minister Brouns. Daarmee passeert minister Brouns niet alleen het parlement, maar ook zijn collega-minister.

De spreker vraagt daarnaast om de middelen voor het plattelandsbeleid gecoördineerder in te zetten en niet project per project.

Tot slot vraagt hij de minister of er in het nieuwe GLB middelen zijn voorzien voor de nationale parken en landschapsparken. Is er enige kruisbestuiving tussen het plattelandsbeleid en deze parken?

3. Antwoorden van de minister

Minister *Zuhal Demir* benadrukt dat er naast de specifieke begrotingspost plattelandsbeleid ook indirect middelen naar het platteland vloeien. Ze verwijst naar de extra middelen voor bos, de extra middelen voor IBA's, de middelen voor de vergroening van speelplaatsen en de herbestemming van kerken. Ook de landschapsparken zijn voor plattelandsgemeenten een belangrijke hefboom en creëren trots.

In respons op de vraag van Joris Nachtergaele over dorpsparticipatie geeft de minister aan dat men zal blijven samenwerken met de vzw Dorpsbelangen.

In respons op de vraag van Emmily Talpe geeft de minister aan dat het GLB inzet op een administratieve vereenvoudiging van de procedures.

De minister is het eens met de opmerking van Jeremie Vaneeckhout: het transversaal Plattelandsplan mag geen opsomming zijn van het bestaande beleid. Het moet ook vooruitkijken. Ze is het evenwel niet eens met de opmerking dat er te weinig middelen naar plattelandsgemeenten gaan. Ze vult aan dat ook de middelen voor het stikstofbeleid, bijkomende natuur en het GLB, gigantische budgetten, naar plattelandsgemeenten vloeien en dus niet naar de stad.

In respons op de vraag van Ludwig Vandenhove benadrukt de minister dat er zeker een kruisbestuiving zal zijn tussen het plattelandsbeleid en de landschapsparken.

IV. Indicatieve stemming over de uitgavenbegroting

Het aan de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid toegewezen deel van het ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023 wordt indicatief aangenomen met 8 stemmen bij 3 onthoudingen voor het luik Visserij, met 9 stemmen tegen 3 voor het luik Landbouw en met 8 stemmen tegen 2 bij 1 onthouding voor het luik Plattelandsbeleid.

Bart DOCHY,
voorzitter

Chris STEENWEGEN,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

BA	begrotingsaanpassing
BAR	Brexit Adjustment Reserve
BBT	beleids- en begrotingstoelichting
BO	begrotingsopmaak
DG MARE	Directorate-General for Maritime Affairs and Fisheries
EC	Europese Commissie
EFMZVA	Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur
ESR	Europees Systeem van Nationale en Regionale Rekeningen
Fevia	Federatie Voedingsindustrie
FIVA	Financieringsinstrument voor de Vlaamse Visserij- en Aquacultuursector
GLB	gemeenschappelijk landbouwbeleid
GMO	gemeenschappelijke marktordening
GVB	gemeenschappelijk visserijbeleid
IBA	individuele behandelingsinstallatie voor afvalwater
ILVO	Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek
LEADER	Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale
LIFE	L'Instrument Financier pour l'Environnement (van de Europese Unie)
MAP	mestactieplan of mestactieprogramma
MRP	Marien Ruimtelijk Plan
OVIS	Ondersteuningsfonds voor visserij in transitie
PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
SALV	Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij
VAK	vastleggingskrediet
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VEK	vereffeningskrediet
VLAIO	Agentschap Innoveren en Ondernemen
VLAM	Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing
VLIF	Vlaams Landbouwinvesteringsfonds
VLIZ	Vlaams Instituut voor de Zee
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten